

Beszámoló az Autonóm Szakszervezetek Szövetségének 8. Kongresszus óta végzett érdekvédelmi tevékenységéről

A Magyar Szakszervezeti Szövetség működése

Az Autonóm Szakszervezetek Szövetsége az előző küldöttgyűlés óta sajátos körülmények közepette végzi tevékenységét. Tavaly december 6-án a Magyar Szakszervezeti Szövetség megalakulásával új helyzet állt elő. Az akkori elképzelések szerint az alapító konföderációk csak léteznek, a MaSZSZ működik, vagyis az érdemi érdekvédelmi-szakmai tevékenység már az utóbbiban folyik.

Az eltelt egy év sajnálatosan rácsúszott ezekre a várakozásokra, az integráció továbbvitele, elmélyítése a vártnál vontatottabban haladt. A viszonylag gyors bejegyzést követően az elnökség rendszeresen ülésezett, anyagait, jegyzőkönyveit a tagszervezeteink részére minden esetben nyilvánossá tettük. Az anyagokból nyomon követhető, hogy az egyesülést megelőző, rendezetlen kérdések megoldása a vártnál több nehézséget okozott. A belső szervezeti élet, az üzemszerű működés beindítása a három konföderáció kapacitásait nagymértékben lekötötte, az érdekvédelemmel kapcsolatos elképzelések, konkrét lépések megvalósítása hátrébb szorult. A tervekkel ellentétben nem került sor a MaSZSZ apparátusának felállítására, ami hátráltatta az integráció továbbhaladását. Közben a hivatalos érdekvédelmi fórumokon a három konföderáció saját színeiben, de természetesen szoros szövetségben nyilvánult meg.

A nyári időszak jórészt kihasználatlan maradt a közös ügyek továbbvitelére. Néhány kérdés megtárgyalása azonban így is felszínre hozta az egyes konföderációk közötti szemléletbeli különbségeket. Mind a tervezett Szervezeti és Működési Szabályzat, amelyet az ASZSZ vétőzni kényszerült, mind a Választási Szabályzat, de különösen annak értelmezése megmutatta, hogy eltérő a felfogásunk a szabályok, normák tiszteletben tartásáról és értelmezéséről. A megítélésünk szerint alapszabályon túlterjeszkedő vagy éppenséggel azzal ellentétes határozatok az ASZSZ részéről nagyfokú ellenkezést váltottak ki, és kihatnak a MaSZSZ jövőjére is.

Végül az a tény, hogy a MaSZSZ három vezető tisztségviselője nem kívánt a továbbiakban szerepet vállalni az irányításban, teret engedett a személyes ambíciók idő előtti kinyilvánítására, a korai kampány elindítására. Az ebből fakadó rivalizálás, a törvényszerűen előálló megosztottság ismét csak az integráció továbbvitele és a közös érdekvédelmi tevékenység elkezdése ellen hatott. Konkrét, tervszerű érdekvédelmi tevékenységről csak ősszel, a már határozatképtelen Szövetségi Tanács tárgyalt. Erre az ülésre terjesztettük be a VTDSZSZ által kezdeményezett, az ASZSZ által felkarolt országos aláírásgyűjtési akciót, amelyet a Sztrájk törvényről, a Munka Törvénykönyvéről, valamint a korengedményes- és a korengedményes nyugdíjakról javasoltunk. Célunk az azonnali tárgyalások kikényszerítése volt a Kormánnyal. A kezdeményezés az ülésen nem kapott kellő támogatást, mindössze a nyugdíjazás ügyét ítélték támogatandónak. Mivel az ASZSZ szerveződési területe érintett az ügyben, és a követeléseink alátámasztására tudományos igényű kutatást hajtottunk végre, az ASZSZ vállalta az akció megszervezését. A vállalásunkat teljesítettük, azonban a kellő támogatást az aláírások gyűjtésében egyelőre nem tapasztaljuk.

A szervezeti élet sikerei közé tartozik a szakmai-ágazati tagozatok valamint a rétegtagozatok megalakítása, amely az integráció egyik célja volt. Hasonlóan megtettük a kezdeti lépéseket az egymás iránti szolidaritás kinyilvánítására, az egyes ágazati szakszervezetek akcióinak, demonstrációinak közös támogatásával.

Az érdekegyeztetés rendszeréről általában

A rendszerváltástól az érdekegyeztetés tripartit intézményrendszere változó hatékonysággal ugyan, de folyamatosan működött. Az Országos Érdekegyeztető Tanács plenáris ülése, szakbizottságai rendszeresen, akár heti gyakorisággal működtek. A konzultációk, tárgyalások tematikája kiterjedt a jogszabályalkotásnak a munka világát közvetlenül érintő részére, a gazdaságpolitikára, valamint olyan, átfogó társadalompolitikai kérdésekre, mint például a társadalombiztosítás, oktatás, szociálpolitika. Az OÉT állandó szerepet kapott a nyilvánosságban, és – különösen a fontosabb témákban, mint a minimálbér, bérarajlás, nyugdíjügyek stb. – közfigyelmet élvezett.

Az érdekegyeztetés intézményesülése szerves fejlődésen keresztül ment végbe. A megállapodásos, a felek által egymást kölcsönösen legitimáló rendszertől – az ASZSZ által mindig is igényelt – törvényi szabályozásig vezetett az út. Az Országos Érdekegyeztető Tanácsról szóló 2009. évi LXXIII. törvény meghatározta a szociális partnerek körét, a fórum hatáskörét és kompetenciáinak szintjét, valamint pénzügyi forrásokat garantált a résztvevők számára a szakmai felkészültség megfelelő színvonalának biztosításához. A szociális partnerek első ízben nyerték el a jogot objektív kritériumrendszer teljesítésével az OÉT munkájában való részvételre.

A 2011. évi XCIII. törvény a Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanácsról európai példákra hivatkozva új, reprezentatív konzultációs intézményt alapított, és egyben megszüntette az OÉT-et. Hasonló sorsra jutott a Gazdasági és Szociális Tanács is, amely korábban éppen a hivatkozott európai modell alapján működött.

Az új, Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács jellemzője, hogy elvileg autonóm, résztvevői között a kormány nem szerepel. Az NGTT nemzeti, stratégiai kérdésekről tárgyal, ennek okán a munkaadói és munkavállalói érdek-képviseleti szervezetek mellett tagjai az országos gazdasági kamarák, a nemzetpolitika területén tevékenykedő civil szervezetek, a bevett egyházak, valamint a tudomány hazai és határon túli magyar képviselői. Bár nem a hagyományos tripartit elven működik, sőt, annak feloldására törekszik, a munkaadói és munkavállalói szervezetek megmérettetésére a korábbi OÉT kritériumokat alkalmazzák. Ennek révén az ASZSZ teljes jogú tagja a fórumnak, a tagság megújítása 2015-ben esedékes. A civil szervezetek képviselőinek kiválasztására használt kritériumok a mai napig ismeretlenek, végeredményben egyfajta ideológiai szűrőként működtek.

Az autonóm, hatékony működés sokszor sérül. A kormány, bár nem tagja a fórumnak, meghatározó befolyást gyakorol a napirendre, tárgyalást kérve az általa fontosnak tartott témákban. A munkavállalói oldal napirendi javaslatai gyakran fennakadnak a többiek ellenállásán. Az ülések nem nyilvánosak, bár évente az NGTT jelentést nyújt be a parlamentnek, ami természetesen a folyamatos nyilvánosságot nem pótolja.

A munkavállalói oldal állandóan napirenden tartotta kezdeményezését az NGTT megreformálására, ami végül is sikerrel járt, az oldalak bizottságot hoztak létre annak kimunkálására. Ez kiemelt fontosságú, hiszen ma ez az egyetlen elismert és reprezentativitáson alapuló párbeszéd-intézmény hazánkban. Úgy tűnik, a szereplők egy része partner az intézmény megújításában.

A Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács tevékenysége

Az NGTT az év során több alkalommal tartott ülést, általában a Kormány által kezdeményezett, az Európai Unió által meghatározott konzultációs kötelezettség részeként. Így az NGTT napirendre tűzte áprilisban a 2014. évi Nemzeti Reform Program előkészületeiről szóló anyagot, valamint az ún. Szociális Jelentést, amelyhez a Kormány a hajléktalan-ellátás fejlesztéséről szóló beszámolót is csatolt.

Az ülésen az ASZSZ komoly ellenvetésekkel élt. A Nemzeti Reform Program kapcsán jeleztük, elfogadhatatlan az, hogy egy hamarosan elkészülő, végleges dokumentum 3 (!) oldalban összefoglalt, tervezett tartalmáról folytassunk konzultációt. Felszólítottuk a Kormányt, a végleges anyagról, valamint az aktuális Konvergencia Programról számoljon be a következő ülésen az NGTT-nek. Ezt a javaslatunkat csak a tudomány képviselői támogatták.

A Szociális Jelentés kapcsán Székely Tamás ASZSZ elnök az oldal képviselőjében súlyos kritikát fogalmazott meg a Kormány politikájával kapcsolatban. Rámutatott, hogy 2010-től kezdve meredeken növekedett a szegénység és a szegénységgel veszélyeztetett népesség Magyarországon. Különösen elfogadhatatlan, hogy a gyermekszegénység növekedése miatt hazánkban minden negyedik gyermek éhezik! Rámutatott, hogy – Európában egyedülálló módon – a Kormány a válság terheinek nagyobbik részét egyoldalúan a szegény rétegekre hárította, a szociális kiadásokat a GDP arányában mintegy 10 százalékkal csökkentette. Tiltakozott a szegények, különösen a hajléktalanok megőrzése, kriminalizációja miatt, és társadalmi összefogást, kormányzati intézkedéseket sürgetett. Kezdeményezte az NGTT keretein belül egy, a magyarországi szegénység elemzését végző, az oldalak által delegáltakból álló szakértői bizottság felállítását.

Az NGTT júniusban, a kormány kérésére soron kívül ülésezett az Európai Bizottság 2014. évi országspecifikus ajánlásával kapcsolatban. A Bizottság, elismerve Magyarország eredményeit a válságkezeléssel összefüggésben, számos kritikai élű javaslatot ajánlott a Kormány figyelmébe, amelyek túlnyomó része az ún. unortodox gazdaságpolitika korrekciójára szólított fel.

Az ülésre két, részletesen kidolgozott állásfoglalás-tervezet készült. Az ASZSZ javaslatát, amely a Bizottság kritikájának az elfogadását kívánta alátámasztani a munkavállalói oldal elfogadta és képviselte az ülésen. A másik előterjesztést a gazdasági oldal, Parragh László által fémjelzett, erősen kormány apologetikus anyag képezte. Az NGTT sajnálatos módon, érdemi vita nélkül az utóbbi állásfoglalást fogadta el, a munkavállalói oldal nemmel szavazott a kérdésben.

Az október 2-án az NGTT tájékoztatást kapott az uniós források felhasználásáról szóló partnerségi megállapodásról. Ezt követően – a szegénységgel kapcsolatos munkabizottság javaslatára – a Kiút a hajléktalanságból c. napirendi pont keretében két előadás megtartására

került sor, a téma két neves szakértőjének, Györi Péternek és Vecsey Miklósnak a részvételével.

Az NGTT soros elnökeként Székely Tamás rendkívüli ülés megtartását kezdeményezte az adótörvények módosítása miatt, amely az internetadó, a cafeteria kedvezményes terhelésének eltörlése, az élelmiszer felülvizsgálati díjak drasztikus emelése stb. kapcsán vált halaszthatatlanná. Bár egyes esetekben van előrelépés, a tisztázás továbbra is indokolt. Az ülés megtartása egyébként a kormányzati tényezők ellenállása miatt fokozott erőfeszítéseket igényelt.

A tervek szerint az NGTT december elején még egy fontos ülést tart, ahol a minimálbérrel és a garantált bérminimummal kapcsolatos, törvényi előírásnak megfelelő konzultációra kerül sor.

A Nemzeti ILO Tanács tevékenysége

A Nemzeti ILO Tanács (NILO Tanács) a nemzetközi munkaügyi normák alkalmazásának előmozdítása érdekében folytatott tripartit tanácskozásokról szóló 144. sz. ILO Egyezményben foglaltak megvalósítása céljából működő tripartit fórum. A fórum munkájában az NGTT munkavállalói, illetve munkaadói oldalán helyet foglaló országos szövetségek egy-egy tagja, valamint a Kormány képviselői vesznek részt.

A NILO Tanács feladata az ILO 144. sz. Egyezményében meghatározott tripartit tanácskozások lebonyolítása, a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet tevékenységéhez kapcsolódó nemzeti intézkedések elősegítése, továbbá a munka világát érintő nemzetközi kérdésekkel kapcsolatos tájékoztatás, a nemzetközi együttműködés fejlesztése, a kormány és a szociális partnerek nemzetközi együttműködési törekvéseinek, eredményeinek ismertetése és elősegítése. A NILO Tanácsban helyet foglaló munkáltatói és munkavállalói tagokat véleményezési és tájékoztatói jog illeti meg.

A közel 15 éve működő Tanács működési szabályait 2013 végén a Tanács felülvizsgálta, amelynek eredményeként kidolgoztak egy, a NILO Tanácsról szóló háromoldalú megállapodást, amely megalapozza a Tanács, mint önálló fórum működését. A foglalkoztatáspolitikáért felelős miniszter, valamint a szakszervezeti szövetségek és a munkáltatói érdekképviseleti szövetségek által kötött megállapodás meghatározza a NILO Tanács működési szabályait és ügyrendjét. A Tanács 2013. október 16-i ülésén elfogadott megállapodást a kormány képviseletében dr. Modori László, foglalkoztatásért felelős helyettes államtitkár, a munkavállalói szövetségek képviseletében dr. Czuglerné dr. Ivány Judit, a Munkástanácsok Országos Szövetségének jogi alelnöke, valamint a munkáltatói szövetségek képviseletében Rolek Ferenc, a Magyar Gyáriparosok Országos Szövetségének alelnöke 2013. december 18-án írta alá.

2014-ben a NILO Tanács napirendjére kerülő főbb témák voltak:

- A házi munkások tisztességes munkakörülményeiről szóló ILO egyezmény és ajánlás vizsgálata,

- A nem-ratifikált egyezményekről és ajánlásokról szóló 2013. évi kormányjelentés megvitatása,
- Felkészülés a Nemzetközi Munkaügyi Konferencia 103. ülészakára,
- A ratifikált egyezmények kapcsán készített 2014. évi nemzeti jelentés megvitatása.

A Nemzetközi Munkaügyi Konferencia 103. ülészakája többek között a kényszermunkáról szóló 1930. évi 29. sz. Egyezmény kiegészítését (a megelőzést, a védelmet és a kompenzációt érintő intézkedések terén fennálló végrehajtási hiányosságok kezelése, valamint a kényszermunka eredményes visszaszorítása érdekében), az informálisból a formális gazdaságba való átmenetek elősegítését, valamint a foglalkoztatás stratégiai céljáról szóló ismétlődő vitát vette napirendjére. A Konferencián a szakszervezeti oldalt Varga László, a SZEFE elnöke képviselte küldöttként, míg az ASZSZ képviselőjében, szakértőként dr. Schnider Marianna, a NILO Tanács tagja vett részt.

A NILO Tanács szeptemberi ülésén került sor az alapvető egyezmények – mint az egyesülési szabadságról és a szervezkedési jog védelméről szóló 87. sz. Egyezmény, a szervezkedési és a kollektív tárgyalási jogról szóló 98. sz. Egyezmény, a munkavállalók képviselőiről szóló 135. sz. Egyezmény, a kollektív tárgyalásokról szóló 154. sz. Egyezmény stb. – végrehajtásáról szóló nemzeti jelentés megvitatására. A Kormány által elkészített jelentéstervezethez a szakszervezeti oldal érdemi, kritikai észrevételeket tett, amelyek a végleges jelentésbe beépítésre kerültek.

Küzdelem a jubileumi jutalmak kifizetéséért

2014 tavaszán az Autonóm Területi Szakszervezet szövetségünk támogatásával óriási sikert könyvelhetett el az egészségügy területén. Tagszervezetünk az egeri Markhot Ferenc Oktatókórház és Rendelőintézetnél dolgozók érdekében indított munkaügyi pert. Az ügy háttérében az áll, hogy az állam 2011-ben mintegy 27 fekvőbeteg-szakellátó, és ehhez kapcsolódó egészségügyi intézményből állami tulajdonú gazdasági társaságot alakított, majd két évvel később ezeket az intézményeket ismét költségvetési intézményé tette. Az alatt a két év alatt azonban, amíg az intézmények gazdasági társaságként működtek, a dolgozók – lévén nem a közalkalmazottak jogállásáról szóló törvény, hanem a Munka törvénykönyve hatálya alá tartoztak – nem kapták meg a 25, 30, illetve 40 év jogviszony után járó jubileumi jutalmukat. Az Egeri Munkaügyi Bíróság, majd az Egeri Törvényszék is kimondta azonban: úgy kell tekinteni, mintha a dolgozók mindvégig közalkalmazottak lettek volna, és ki kell fizetni az elmaradt jubileumi jutalmakat.

A szakszervezet által kezdeményezett és megnyert pert követően konzultációra került sor az Emberi Erőforrások Minisztériumával. A minisztérium képviselőjében eljáró Dr. Páva Hanna helyettes államtitkár arról tájékoztatta a szakszervezetet, hogy a Kormány megtette a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy az elmaradt jubileumi jutalmat valamennyi érintett kórházban és egészségügyi intézményben kifizessék.